

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM

PRIMÁRNE VZDELÁVANIE – 1. STUPEŇ ZÁKLADNEJ ŠKOLY

OBSAH

OBSAH	2
Úvod	3
1 Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania	4
2 Stupeň vzdelania	4
3 Profil absolventa	4
4 Vzdelávacie oblasti a prierezové témy	5
4.1 Vzdelávacie oblasti	5
4.1.1 Jazyk a komunikácia	6
4.1.2 Matematika a práca s informáciami	7
4.1.3 Človek a príroda	7
4.1.4 Človek a spoločnosť	8
4.1.5 Človek a hodnoty	8
4.1.6 Človek a svet práce	9
4.1.7 Umenie a kultúra	9
4.1.8 Zdravie a pohyb	9
4.2 Prierezové témy	10
4.2.1 Osobnostný a sociálny rozvoj	10
4.2.2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu	11
4.2.3 Environmentálna výchova	11
4.2.4 Mediálna výchova	12
4.2.5 Multikultúrna výchova	12
4.2.6 Regionálna výchova a ľudová kultúra	13
4.2.7 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke	13
4.2.8 Ochrana života a zdravia	14
5 Vzdelávacie štandardy	14
6 Rámcové učebné plány	15
7 Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami	15
7.1 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením	16
7.2 Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	18
7.3 Výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním	18
8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	20
9 Povinné personálne zabezpečenie	20
10 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie	21
10.1 Priestorové vybavenie	21
10.2 Povinné učebné priestory škôl a ich vybavenie	23
11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia	26
12 Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov	27

Úvod

Štátny vzdelávací program predstavuje záväzný národný rámec pre primárne vzdelanie – 1. stupeň základných škôl. Reprezentuje prvú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávania. Je východiskovým dokumentom na prípravu školských vzdelávacích programov, ktoré predstavujú druhú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávania.

Dvojúrovňovým modelom vzdelávania sa dáva priestor každej škole, aby prostredníctvom školského vzdelávacieho programu dotvorila svoj obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, ktoré vychádzajú z potrieb žiakov alebo rodičov.

Štátny vzdelávací program (ďalej aj „ŠVP“) vychádza z demokratických a humanistických hodnôt spoločnosti. Na ich základe vymedzuje vzdelávacie štandardy poskytovaného vzdelávania v cieľovej, výkonovej a obsahovej rovine, ktoré tvoria východisko k osvojovaniu a rozvíjaniu funkčných kompetencií žiakov. Prostredníctvom vzdelávacích oblastí a prierezových tém preferuje vo výučbe medzipredmetový prístup, teda kooperáciu v rámci jednotlivých učebných predmetov v danej vzdelávacej oblasti a tiež medzi rôznymi oblasťami. Súčasne s týmto prístupom podmieňuje svoju realizáciu uplatňovaním motivačných učebných postupov a vytváraním podporujúcej sociálnej klímy v škole. Kladie dôraz na kvalitu školy, ktorá uplatňuje vonkajšie a vnútorné vyhodnocovanie (evalváciu) svojich programov, procesov a výsledkov.

Cieľom ŠVP je podporovať také kognitívne činnosti, ktoré sú vyjadrené pojmami, ako je vlastné aktívne objavovanie, hľadanie, skúmanie, pátranie, zisťovanie niečoho nového, napríklad výsledkov pokusu alebo experimentu, interpretácie či vytvárania rôznorodých verbálnych, obrazových a grafických textov, ktoré tvoria sociálny a kultúrny svet.

Vytváranie uvedených kognitívnych činností možno všeobecne zhrnúť najmä do týchto oblastí výchovy a vzdelávania:

- rozvíjať schopnosti žiakov vedieť a chcieť sa učiť;
- posilňovať sebadôveru žiakov v riešení problémov, ktoré sú spojené s učením;
- viesť žiakov k aktívnemu občianstvu;
- podieľať sa na vymedzovaní hodnôt slušného a morálneho človeka.

Štátny vzdelávací program uvádza tiež základné materiálno-technické a priestorové podmienky na zabezpečenie procesu vzdelávania a požiadavky na vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Umožňuje využívanie schválených výsledkov experimentálneho overovania.

1 Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania

Ciele výchovy a vzdelávania predstavujú spoločný základ pre konkretizované predmetové ciele a špecifické ciele prierezových tém, ktoré sa majú vzdelávaním naplniť. Na 1. stupni sa vyvážené venuje pozornosť nielen kognitívnym a intelektuálnym aspektom vzdelávania, ale rovnocenne aj sociálnemu a emocionálnemu rozvoju žiakov. Uvedené hľadisko sa premieta do všeobecných cieľov vzdelávania:

- vytvárať u žiakov¹ základy gramotností prostredníctvom rozvíjania kľúčových kompetencií;
- poskytovať každému žiakovi mnohostranné možnosti na vlastné objavovanie a skúmanie najbližšieho sociálneho, prírodného a kultúrneho prostredia;
- viesť žiakov k poznávaniu a postupnému využívaniu svojich individuálnych predpokladov a efektívnych spôsobov vlastného učenia sa;
- rozvíjať kognitívne schopnosti žiakov aktívnym riešením problémov samostatne aj v skupinách a vytvoriť tak u nich základy pre tvorivé a kritické myslenie;
- rozvíjať sociálne kompetencie a podporovať prosociálne správanie žiakov;
- viesť žiakov k zodpovednému aktívnemu prístupu k ochrane a upevňovaniu svojho zdravia;
- viesť žiakov k uplatňovaniu svojich práv, plneniu svojich povinností a rešpektovaniu práv iných ľudí.

2 Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie žiak získa úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre prvý stupeň základnej školy, žiak s mentálnym postihnutím absolvovaním posledného ročníka základnej školy. Dokladom o získanom stupni vzdelania je vysvedčenie s doložkou.

3 Profil absolventa

Absolvent primárneho vzdelávania má osvojené základy čitateľskej, pisateľskej, matematickej, prírodovednej, kultúrnej a mediálnej gramotnosti, ktoré sa budú postupne rozvíjať v rámci nižšieho stredného stupňa vzdelávania.

---

¹ Pojmy žiak, učiteľ sú v dokumente používané ako pedagogické kategórie alebo označenie profesijnej skupiny, t. j. vo význame žiak i žiačka, učiteľ i učiteľka.

Na veku primeranej úrovni disponuje nasledujúcimi kľúčovými kompetenciami²:

- pozná a uplatňuje účinné techniky učenia sa;
- vyjadruje sa súvisle písomnou aj ústnou formou, v materinskom, štátnom jazyku;
- rozumie najzákladnejším slovným spojeniam v anglickom jazyku a dokáže ich používať;
- využíva základné matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách;
- vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri učení sa, pozná riziká spojené s využívaním internetu a médií;
- získa základy uplatňovania kritického myslenia pri práci s informáciami;
- dokáže aplikovať osvojené prírodovedné a spoločenskovedné poznatky vo svojej činnosti, v starostlivosti o seba a druhých;
- rozpozná v škole a vo svojom najbližšom okolí určitý problém, premýšľa o jeho príčinách a vie navrhnúť riešenie podľa svojich vedomostí a skúseností;
- váži si seba i druhých, dokáže ústretovo komunikovať a spolupracovať;
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám;
- má vzťah ku kultúrno-historickému dedičstvu, ľudovým tradíciám a umeniu, s ktorými sa stretáva vo svojom živote;
- dokáže byť tolerantný, snaží sa pochopiť druhého, pozná a toleruje jeho kultúru, tradície, spôsob života;
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti, rešpektuje práva iných.

K rozvoju kompetencií prispieva celý vzdelávací obsah, organizačné formy a metódy výučby, podnetné sociálno-emočné prostredie školy, rôzne aktivity uskutočňované v škole, ale aj v mimovyučovacej a mimoškolskej činnosti.

4 Vzdelávacie oblasti a prierezové témy

4.1 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých patrí problematika príbuzných vyučovacích predmetov. Zabezpečujú nadväznosť a previazanosť obsahu jednotlivých vyučovacích predmetov patriacich do konkrétnej oblasti. Umožňujú rozvíjanie medzipredmetových vzťahov.

---

² Uvedené kompetencie vychádzajú zo vzdelávacích štandardov učebných predmetov a špecifických cieľov prierezových tém na tomto stupni vzdelávania. Predstavujú základné požiadavky na absolventa 1. stupňa základnej školy (primárneho vzdelávania). Môžu sa dosahovať na rôznej úrovni, vzhľadom na kognitívne a afektívne schopnosti žiakov a tiež vzhľadom na procesuálny charakter kompetencií.

Tab.1 Vzdelávacie oblasti a príslušné predmety pre ŠVP pre 1. stupeň základnej školy

VZDELÁVACIA OBLASŤ	PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA SLOVENSKÝ JAZYK A SLOVENSKÁ LITERATÚRA JAZYK NÁRODNOSTNEJ MENŠINY A LITERATÚRA ANGLICKÝ JAZYK
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	MATEMATIKA INFORMATIKA
ČLOVEK A PRÍRODA	PRVOUKA ³ PRÍRODOVEDA
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	PRVOUKA VLASTIVEDA
ČLOVEK A HODNOTY	ETICKÁ VÝCHOVA / NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA/NÁBOŽENSTVO
ČLOVEK A SVET PRÁCE	PRACOVNÉ VYUČOVANIE
UMENIE A KULTÚRA	HUDOBNÁ VÝCHOVA VÝTVARNÁ VÝCHOVA
ZDRAVIE A POHYB	TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

4.1.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávaciu oblasť Jazyk a komunikácia tvoria učebné predmety zahrnuté do troch skupín, a **to vyučovacie jazyky, druhý jazyk (slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, jazyk národnostnej menšiny a literatúra) a anglický jazyk.**

Spoločným menovateľom oblasti je jazyk, ktorý sa chápe ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka, ako nástroj myslenia a komunikácie a ako prostriedok vyjadrovania emócií. Vzdelávanie preto vedie k vnímaniu a postupnému osvojovaniu si jazyka ako bohatého mnohotvárneho prostriedku na získavanie a odovzdávanie informácií, k zvyšovaniu jazykovej kultúry ústnych i písomných jazykových prejavov žiakov a k rozvíjaniu čitateľských kompetencií zameraných na príjem textu (čítanie, deklamácia, počúvanie), jeho analýzu a hodnotenie.

Špecifickou zložkou vyučovacích jazykov a druhého jazyka je literatúra, ktorej základom je postupné rozvíjanie čitateľských kompetencií od úrovne naivného čitateľa k čítaniu s porozumením.

³Prvouka sa skladá z prírodovednej a spoločenskovednej zložky, a preto je súčasťou dvoch vzdelávacích oblastí – Človek a príroda a Človek a spoločnosť.

Podstatou oblasti je súhrn predmetových kompetencií, ktoré umožňujú výrazne posilniť komunikačno-zážitkový model vyučovania a naopak oslabujú tendenciu obsiahnuť školskú podobu vedných disciplín.

4.1.2 Matematika a práca s informáciami

Matematika na 1. stupni základnej školy rozvíja u žiakov matematické myslenie, ktoré je potrebné pri riešení rôznych problémov v každodenných situáciách, pripravuje ich na samostatné získavanie a aplikáciu poznatkov. Na veku primeranej úrovni rozvíja logické a kritické myslenie žiakov, ich schopnosť analyzovať a syntetizovať, hľadať vhodné stratégie riešenia problémových úloh (aj v spolupráci v skupine) a overovať ich v praxi. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov a ich zaznamenaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie.

Systematické základné vzdelanie v oblasti informatiky a využitia jej nástrojov umožní všetkým žiakom na 1. stupni získať základy digitálnej gramotnosti. Cieľom je zoznámiť sa s používaním počítača a možnosťami jeho využitia v každodennom živote. Prostredníctvom aplikácií primeraných veku žiaci získajú základné zručnosti v používaní počítača. Využitím vhodných tém z ostatných predmetov sa zoznámi s možnosťami kreslenia, tréningov počítačania, písania a ďalšími najtypickejšími druhmi aplikácií.

4.1.3 Človek a príroda

Vzdelávacia oblasť Človek a príroda obsahuje problematiku vzdelávania spojenú so skúmaním prírody. V tejto oblasti žiaci dostávajú príležitosť poznávať prírodu ako systém, ktorého súčasťou sú vzájomné premeny. Na takomto poznaní je založené aj pochopenie dôležitosti prírodnej rovnováhy pre existenciu živých sústav, vrátane človeka. Prírodovedné predmety svojím činnostným a bádateľským charakterom výučby umožňujú žiakom hlbšie porozumieť zákonitostiam prírodných procesov, a tým si uvedomovať aj užitočnosť prírodovedných poznatkov a ich aplikáciu v praktickom živote.

Cieľom vzdelávania prostredníctvom obsahu tejto oblasti je porozumieť prírodným aspektom vplývajúcim na život človeka a vedieť vysvetliť prírodné javy vo svojom okolí, zaujímať sa o prírodu a dianie v nej, získavať informácie o prírode a jej zložkách nielen z rôznych zdrojov, ale najmä prostredníctvom vlastných pozorovaní a experimentov.

Postupné objavovanie sveta žiakmi je predmetom prírodovedy, ale aj prvouky⁴ prostredníctvom jej prírodovednej časti.

---

⁴ Prvouka je zahrnutá do dvoch vzdelávacích oblastí, pretože sa skladá z dvoch zložiek – prírodovednej a spoločenskovednej. Spoznávanie prírodného a spoločenského prostredia má niektoré osobité črty a uskutočňuje sa špecifickými poznávacími procesmi, preto zložky ostali formálne oddelené. Špecifikácia obidvoch zložiek sa nachádza v úvode do predmetu prvouka vo vzdelávacích štandardoch.

4.1.4 Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť obsahuje problematiku spojenú s postupným utváraním predstáv o priestore (bezprostredné miesto života) a čase (ročné obdobie, historické obdobie). Žiaci sa oboznamujú so spoločenským prostredím. Všímajú si svoje okolie, ľudí, kultúru, históriu, a to všetko vo vzájomných väzbách. Vytvára sa v nich záujem o krásy prírody, aj ľudské diela v blízkom či vzdialenejšom okolí. V tomto veku sú žiaci prirodzene zvedaví, hľadajú príčiny fungovania spoločnosti. Postupné oboznamovanie sa so spoločenskými javmi sa realizuje spôsobom, ktorý u žiakov rozvíja aj procesnú stránku objavovania a skúmania. Dôležité je, aby žiak vnímal zmeny vo svojom okolí, pochopil ich a snažil sa ich vysvetliť.

Výučba je postavená na pozorovacích a výskumných aktivitách, ktorých cieľom je riešenie problémov na základe osobných skúseností žiakov a úrovne ich kognitívnych schopností. Vzdelávacie činnosti sú zamerané na podnecovanie zvedavosti a skúmanie javov v bezprostrednom okolí žiaka. Postupné objavovanie sveta žiakmi je predmetom nielen vlastivedy, ale aj prvouky (spoločenskovedná časť). Vytvorenie spoločného predmetu, spájajúceho prírodovednú a spoločenskovednú zložku, však podporuje také tematické aktivity, v ktorých sa rozvíjajú vedomosti a spôsobilosti v oboch vzdelávacích oblastiach.

4.1.5 Človek a hodnoty

Hlavnou úlohou tejto vzdelávacej oblasti je aktívne sa podieľať na formovaní osobnosti žiakov s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a univerzálne ľudské hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale účinne podporuje pochopenie a zvnútorňovanie mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade.

Obsah vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty sa v primárnom vzdelávaní realizuje v povinne voliteľných vyučovacích predmetoch etická výchova alebo náboženská výchova/náboženstvo.

Predmet etická výchova sa zameriava na výchovu k prosociálnosti. Zvlášť dôležité na tomto stupni vzdelávania je venovať potrebný čas rozvíjaniu sebaúcty žiakov a úcty k iným, rozvoju sociálnych zručností orientovaných na interpersonálne vzťahy žiakov a na zvyšovanie ich odolnosti voči negatívnym sociálno-patologickým, či amorálnym vplyvom, ktoré stále viac zasahujú nižšie vekové kategórie žiakov.

Základným cieľom predmetu náboženská výchova/náboženstvo, je pomôcť žiakovi zodpovedne myslieť, emocionálne sa prejavovať a správať vzhľadom na osobne žité náboženstvo a vieru. Predmet napomáha rozvíjať vzťah k Bohu, reflektuje otázku významu sveta, zmyslu a hodnoty života a noriem konania človeka a dáva odpoveď na základe zjavenia a viery cirkvi. Umožňuje urobiť osobné rozhodnutia vo vzťahu k iným konfesiam a náboženstvám, podporuje pochopenie a toleranciu voči rozhodnutiam druhých. Motivuje k osobnému náboženskému životu a k zodpovednému konaniu v cirkvi a v spoločnosti.

4.1.6 Človek a svet práce

V primárnom vzdelávaní vzdelávacia oblasť obsahuje návrhy pracovných činností a pracovných postupov, ktorými sú žiaci vedení k získaniu základných zručností z rôznych oblastí ľudskej práce.

Do vzdelávacej oblasti patrí vyučovací predmet pracovné vyučovanie, ktorý sa zameriava na vytváranie praktických pracovných návykov žiakov, čím sa dopĺňa ich základné vzdelanie. Žiaci sa tak stretávajú s dôležitou zložkou nevyhnutnou pre uplatnenie sa človeka v reálnom živote a na trhu práce. Spoznávajú a využívajú technické materiály, konštruujú, spoznávajú základy stravovania a prípravy jedál, ľudové tradície a remeslá, povolania a získavajú prvé skúsenosti zo sveta práce.

4.1.7 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť vytvára priestor pre pochopenie významu kultúry a umenia v živote človeka a spoločnosti. Učí žiaka vnímať a chápať hodnoty umenia, kultúry a kultúrnej tradície a vyjadrovať sa rôznymi umeleckými prostriedkami vizuálneho, dramatického, hudobného umenia, písaného a hovoreného slova. Primerane veku formuje samostatné a zodpovedné postoje žiakov k súčasnej kultúrnej ponuke, rozvíja ich kritické myslenie najmä vo vzťahu k masmédiám. Prostredníctvom tematických celkov zameraných na kultúrnu tradíciu a dedičstvo sa žiak oboznamuje s kultúrnou tradíciou svojho regiónu, národa, krajiny, čím sa u neho rozvíja povedomie kultúrnej identity, ale súčasne aj interkultúrne kompetencie.

V primárnom vzdelávaní je cieľom kontinuálne rozvíjať vrodené a prirodzené predpoklady žiakov a pozitívne stimulovať sklony k hravosti a spontánnosti. Obsah vzdelávacej oblasti je realizovaný prostredníctvom vyučovacích predmetov výtvarná a hudobná výchova. Výtvarná výchova vedie žiaka k spoznávaniu súčasného umeleckého vyjadrovania sveta, vizuálnej kultúry a kultúrnej tradície svojho regiónu, národa a krajiny. Obsah predmetu je členený do tematických celkov, ktoré kladú dôraz na rozvoj predstavivosti a fantázie, pozorovacích a vyjadrovacích schopností a zručností pri práci s nástrojmi a materiálmi. Prostredníctvom tvorivých výtvarných činností a aktivít žiak získava príležitosti na uplatnenie fantázie a predstavivosti, a tým aj priestor pre vlastnú sebarealizáciu. Hudobná výchova prostredníctvom hudobných činností rozvíja základné hudobné kompetencie žiaka a usiluje sa o vytvorenie kladného vzťahu k hudbe a hudobnému umeniu.

4.1.8 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť poskytuje v primárnom vzdelávaní žiakom priestor na pohybové vyjadrenie sa a osvojenie si základných pohybových zručností, využiteľných v pohybových aktivitách vo voľnom čase. Oblasť sa zameriava na základné informácie súvisiace so zdravým spôsobom života, starostlivosťou o svoje zdravie a pohybovou aktivitou. Realizuje sa vyučovacím predmetom telesná a športová výchova, ktorého najdôležitejším poslaním je vytváranie vzťahu k pravidelnej pohybovej aktivite ako k nevyhnutnému základu zdravého životného štýlu.

Telesná a športová výchova využíva široké spektrum pohybových prostriedkov, ktoré prispievajú k celkovému vývinu osobnosti s akcentom na hrubú i jemnú motoriku. Prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Prostredníctvom pohybu – pohybových cvičení, hier a súťaží pozitívne ovplyvňuje motorický vývin žiakov. Dôraz sa kladie na individuálne dispozície žiakov, ktoré by mali byť zohľadnené pri plánovaní obsahu, ako i pri hodnotení žiakov. Dôležité je motivovať žiakov k dosiahnutiu individuálnych zlepšení vo svojej pohybovej výkonnosti pri rešpektovaní vlastných individuálnych predpokladov.

4.2 Prierezové témy

Rýchlo sa meniaci realita súčasnej globalizovanej spoločnosti, s novými technológiami a sociálnymi zmenami ovplyvňuje postoje, hodnotový systém žiakov a ich konanie. Táto skutočnosť sa musí odraziť aj vo vzdelávaní. Vhodným prostriedkom na to sú prierezové témy, ktoré sa svojím obsahom a výchovným zameraním premietajú do vymedzených vzdelávacích oblastí, dopĺňajú ich, prepájajú ich obsah s aktuálnym dňom v spoločnosti, s každodennou žitou skúsenosťou žiaka a konkrétnej triedy. V tomto zmysle prierezové témy priaznivo ovplyvňujú proces utvárania a rozvíjania funkčných kompetencií žiakov. Prierezové témy sa môžu realizovať ako súčasť učebného obsahu vyučovacích predmetov⁵ alebo prostredníctvom samostatných projektov, seminárov, vyučovacích blokov, kurzov a pod. Súčasne prierezové témy môžu tvoriť samostatný vyučovací predmet z rámca voliteľných (disponibilných) hodín. Obidve formy sa môžu aj ľubovoľne kombinovať. Účinnosť pôsobenia prierezových tém sa môže zvýšiť relevantnými mimoškolskými aktivitami.

V primárnom vzdelávaní majú prierezový charakter nasledujúce témy: **Osobnostný a sociálny rozvoj, Výchova k manželstvu a rodičovstvu, Enviromentálna výchova, Mediálna výchova, Multikultúrna výchova, Regionálna výchova a Ľudová kultúra, Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke a Ochrana života a zdravia.**

4.2.1 Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** má nadpredmetový charakter, prelína sa celým vzdelávaním. Jej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt. Prostredníctvom nej sa zároveň s vedomostným rozvojom žiakov cielene rozvíjajú aj ich osobné a sociálne kompetencie. Umožňuje žiakom rozmýšľať o sebe, o svojom živote, vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti. Vedie ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Usmerňuje ich v tom, ako chrániť svoje

---

⁵ Ak sú ciele prierezových tém napĺňané v rámci vyučovania predmetov, nie je potrebné ich duplicitne zaznamenávať v triednej knihe.

zdravie a odolávať rizikám. Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- porozumel sebe a iným;
- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- uprednostňoval priateľské vzťahy v triede i mimo nej;
- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom živote.

4.2.2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov na 1. stupni je príprava na zodpovedné medzilidské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. Prierezová téma **Výchova k manželstvu a rodičovstvu** je zameraná na utváranie základných vedomostí a zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Pri realizácii tém je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku, zrelosti, vývinového štádia. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. Škola môže využiť aj pomoc alebo služby relevantných odborníkov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medzilidských vzťahov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

4.2.3 Environmentálna výchova

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi, ale najmä prvoukou, prírodovedou, vlastivedou, pracovným vyučovaním, etickou výchovou. Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti, ale aj zručnosti, ktorými môžu

pomáhať životnému prostrediu jednoduchými (primeranými a vhodnými) činnosťami – chrániť rastliny, mať kladný vzťah k domácim zvieratám a pod.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie;
- rozpoznať hlavné zmeny vo svojom okolí na základe pozorovania prírody;
- rozpoznať hlavné charakteristiky rôznych druhov životného prostredia;
- poznal a vyberal konkrétne možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu svojho životného prostredia;
- podieľal sa aktívne na zveľadovaní životného prostredia školy a jej okolia;
- správal sa šetrne k prírodným zdrojom, uskomnil sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie.

4.2.4 Mediálna výchova

Médiá predstavujú významný faktor, ktorý vplyva na vývin osobnosti a socializáciu detí. Stali sa integrálnou súčasťou ich života, pričom si neuvedomujú dostatočne ich vplyv. Hlavným cieľom **Mediálnej výchovy** je položiť základy mediálnej gramotnosti žiakov a postupne zvyšovať úroveň schopností kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov. Mediálna výchova dáva žiakom príležitosť a priestor na základnú orientáciu v mediálnom svete, osvojenie si stratégií zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, ako aj osvojenie si kritického a bezpečného prístupu pri ich využívaní na veku primeranej úrovni. Dôležitou úlohou mediálnej výchovy na 1. stupni je vychádzať z bezprostredných skúseností žiakov s médiami a vytvoriť pre žiakov príležitosti na ich spracovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;
- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov;
- nadobudol základy zručností potrebných na využívanie médií.

4.2.5 Multikultúrna výchova

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii **Multikultúrnej výchovy** sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy,

ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich a akceptovať, ako aj rešpektovať ľudské práva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- spoznával rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

4.2.6 Regionálna výchova a ľudová kultúra

Prierezová téma **Regionálna výchova a ľudová kultúra** úzko súvisí s prierezovou témou **Multikultúrna výchova**, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenska. Poznanie svojho regiónu, jeho kultúrneho a prírodného bohatstva prispieva k formovaniu kultúrnej identity a postupnému rozvíjaniu historického vedomia žiakov. Regionálna výchova⁶ a ľudová kultúra má potenciál byť súčasťou obsahu všetkých povinných predmetov, najmä prvouky, prírodovedy, vlastivedy, slovenského jazyka a literatúry, výtvarnej výchovy, hudobnej výchovy a etickej výchovy, alebo sa môže realizovať prostredníctvom voliteľného vyučovacieho predmetu⁷. Vhodnými formami sú tiež projekty, exkurzie, tematické vychádzky v regióne a pod. Vlastná realizácia prierezovej témy si vyžaduje zmeny aj v procesualnej zložke výchovy a vzdelávania – vo vyučovacích metódach a organizačných formách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu;
- vytváral si pozitívny vzťah k svojmu bydlisku, obci, regiónu a krajine;
- rozvíjal svoju národnú a kultúrnu identitu.

4.2.7 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

Zámerom **Dopravnej výchovy – výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke** je pripraviť žiakov na bezpečný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov. Výučba sa uskutočňuje najmä v rámci predmetov prvouka a vlastiveda, v objekte školy, na detskom dopravnom ihrisku alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni;

---

⁶ Navrhované tematické celky a témy, v ktorých rámci je možné rozvíjať prierezovú tému Regionálna výchova a ľudová kultúra, sú uvedené na webovom sídle ŠPÚ.

⁷ Časová dotácia voliteľného predmetu sa tvorí z dotácie voliteľných (disponibilných) hodín v RUP.

- osvojil si zásady, nadobudol spôsobilosti a praktické zručnosti bezpečného pohybu v cestnej premávke (chôdza, jazda na bicykli...);
- pochopil význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládol základné úlohy údržby bicykla;
- uvedomil si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

4.2.8 Ochrana života a zdravia

Zámerom prierezovej témy **Ochrana života a zdravia** je viesť žiakov k ochrane svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí prostredníctvom teoretických a praktických poznatkov, zručností v sebaochrane, poskytovania pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Na veku primeranej úrovni integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na zdravý životný štýl a ochranu života a zdravia v mimoriadnych a nepredvídateľných situáciách. Na 1. stupni sa realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov telesná a športová výchova, prvouka, prírodoveda, vlastiveda, výtvarná výchova, ako aj samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier. Didaktické hry, ktoré sa uskutočňujú v každom ročníku 1. stupňa raz ročne v trvaní 4 hodín, slúžia na praktické osvojenie si učiva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpozna nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- osvojil si praktické zručnosti v sebaochrane;
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- vedel vhodne zareagovať v prípade potreby poskytnutia prvej pomoci;
- osvojil si základné činnosti súvisiace s pohybom a pobytom v prírode;
- rozvíjal svoju telesnú zdatnosť a pohybovú výkonnosť v prírodných podmienkach.

5 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy vymedzujú požiadavky, ktoré majú žiaci splniť v rámci konkrétneho časového intervalu – ročníka, stupňa. Tieto požiadavky sú formulované ako kompetencie, ktorých súčasťou sú vedomosti, spôsobilosti, zručnosti, postoje a hodnoty v kontexte vymedzeného obsahu vzdelávania. Obsahujú štruktúru učebných cieľov, výkonové požiadavky a vymedzený rámcový učebný obsah. Vzdelávacie štandardy je nevyhnutné chápať ako základné východisko k mnohostranne chápanej výučbe, preto výučbu nemožno redukovať len na ich mechanické plnenie. Predstavujú dôležitý podklad na realizáciu osobného plánovania, tvorby špecifickej stratégie a taktiky na výučbu jednotlivých predmetov, pričom je nevyhnutná kognitívna pestrosť a vytváranie panorámy myšlienkových možností žiakov. Z hľadiska vymedzeného učebného obsahu je kľúčovým prvkom uvedomovanie si pojmov, vzťahov medzi nimi. Následne je žiaduce tieto pojmy a vzťahy medzi nimi spolu s funkčnými faktmi názorne zobrazovať do pamäťových myšlienkových máp, ktoré sa potom stávajú základným prostriedkom efektívnejšieho upevňovania a systematizácie nadobudnutých kompetencií žiakov.

Stanovené štandardy si učitelia môžu viac špecifikovať s prihliadnutím na aktuálne kognitívne schopnosti svojich žiakov. Vzdelávací štandard treba chápať v tom zmysle, že žiak nemá byť pasívnym aktérom výučby a konzumentom hotových poznatkov, ktoré si má len zapamätať a následne zreprodukovať, ale aj vytvárať ich v aktívnej činnosti.

6 Rámcové učebné plány

Rámcový učebný plán (ďalej aj „RUP“) stanovuje časové dotácie vyučovacích predmetov v ŠVP podľa ročníkov. Vymedzuje počet voliteľných (disponibilných) hodín⁸, ktoré škola konkretizuje vo svojom školskom vzdelávacom programe nasledujúcimi spôsobmi: navýši hodinovú dotáciu existujúcim vyučovacím predmetom ŠVP alebo vytvorí nový vyučovací predmet, kurz a pod., ktorému prideli časovú dotáciu. Poznámky k RUP sú pre školu záväzné, škola si však môže v rámci svojho učebného plánu vytvoriť ďalšie poznámky podľa svojich potrieb a možností. Škola môže pri tvorbe školského vzdelávacieho programu rozdeliť hodinové dotácie a vzdelávacie štandardy na celý stupeň vzdelávania pri zachovaní postupnosti jednotlivých vzdelávacích štandardov a celkového počtu vyučovacích hodín jednotlivých učebných predmetov.

7 Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

V zmysle platnej legislatívy je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami žiak, ktorý má zariadením výchovného poradenstva a prevencie diagnostikované špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou je požiadavka na úpravu podmienok (obsahu, foriem, metód, prostredia a prístupov) vo výchove a vzdelávaní pre žiaka. Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia alebo nadania alebo vývinu žiaka v sociálne znevýhodňujúcom prostredí, ktorých zohľadnenie mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj schopností, osobnosti, ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a primeraného začlenenia do spoločnosti.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je spravidla:

- a) žiak so zdravotným znevýhodnením, t. j.
  - žiak so zdravotným postihnutím (s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, s viacnásobným postihnutím);
  - žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami (poruchou aktivity a pozornosti, s vývinovou poruchou učenia, žiak s poruchou správania);
- b) žiak zo sociálne znevýhodneného (znevýhodňujúceho) prostredia;

---

⁸ Škola musí využiť všetky voliteľné (disponibilné) hodiny.

- c) žiak s nadaním.

Na efektívne vzdelávanie a saturáciu potrieb žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je potrebné zabezpečiť:

- a) včasnú špeciálnopedagogickú, psychologickú, medicínsku diagnostiku, vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu, individuálnu a skupinovú prácu, používanie špeciálnych metód a foriem vyučovania, úpravu vzdelávacieho obsahu, zaradenie špecifických vyučovacích predmetov, špecifický postup v hodnotení vzdelávacích výsledkov, aplikáciu alternatívnych foriem komunikácie, úzku spoluprácu s rodičmi a ďalšie, v závislosti od individuálnej potreby konkrétneho žiaka, vyplývajúcej z odbornej diagnostiky;
- b) materiálne vybavenie, ktoré zahŕňajú špeciálne učebnice, špeciálne vyučovacie pomôcky, kompenzačné pomôcky, prístroje, úpravu prostredia (napr. bezbariérový prístup);
- c) odborný servis špeciálneho pedagóga, školského špeciálneho pedagóga, logopéda, liečebného pedagóga, asistenta učiteľa, školského psychológa, ďalej nižší počet žiakov v triede, v prípade individuálnej integrácie zníženie maximálneho počtu žiakov v triede, odborná príprava učiteľov;
- d) finančné zdroje na zabezpečenie špeciálnych materiálnych, odborných a personálnych podmienok.

7.1 Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením

Výchova a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje:

- 1) v špeciálnych školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením;
- 2) v ostatných školách:
  - v špeciálnych triedach, ktoré sa zriaďujú spravidla pre žiakov s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia; časť výchovno-vzdelávacieho procesu sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy; niektoré vyučovacie predmety alebo činnosti môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy;
  - v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými žiakmi školy, ak je to potrebné, podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom so zdravotným znevýhodnením špecifické podmienky pre ich úspešné vzdelávanie a saturovanie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, najmä:

- zaradiť do školských vzdelávacích programov škôl, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením špecifické predmety⁹, ktorými možno žiakovi, vzdelávanému formou školskej integrácie, nahradiť voliteľné (disponibilné) predmety, alebo iné

---

⁹ Podľa rámcových učebných plánov vzdelávacích programov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktoré tvoria súčasť štátneho vzdelávacieho programu pre príslušný stupeň vzdelávania.

vyučovacie predmety, podľa odporúčania školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie;

- podľa druhu zdravotného znevýhodnenia a individuálnej potreby uplatňovať alternatívne formy komunikácie (posunkový jazyk, Braillovo písmo, alternatívna augmentatívna komunikácia a iné);
- umožniť rozdelenie triedy na 2 skupiny v prípade integrácie žiakov s poruchami správania;
- dať možnosť učiteľovi flexibilne prispôsobiť rozsah a štruktúru vyučovacej hodiny zohľadňujúc momentálny psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom ich zdravotného znevýhodnenia;
- vypracovať individuálny vzdelávací program v prípade, že žiak nemôže vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie plniť požiadavky príslušného vzdelávacieho programu v špeciálnej škole alebo špeciálnej triede.

Základné podmienky vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v bežných triedach (integrovane vzdelávanie):

- zabezpečiť odborné personálne, materiálne, priestorové a organizačné podmienky zodpovedajúce individuálnym potrebám žiaka so zdravotným znevýhodnením a tiež systematickú spoluprácu školy so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie alebo špeciálnou školou;
- vypracovať individuálny vzdelávací program pre integrovaného žiaka, za ktorý zodpovedá triedny učiteľ v spolupráci s vyučujúcim daného predmetu, školským špeciálnym pedagógom a školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie;
- využívať disponibilné hodiny na zavedenie špecifických predmetov, príp. na individuálne alebo skupinové vyučovanie v predmetoch, v ktorých sa žiaci vzdelávajú podľa individuálneho vzdelávacieho programu;
- vyučovať za pomoci školského špeciálneho pedagóga žiakov so zdravotným znevýhodnením individuálne alebo v skupinkách na vyučovaní alebo mimo triedy, pričom obsah, formy a postup vyučovania sa konzultuje s príslušným učiteľom;
- zabezpečiť v rámci vyučovania možnosť individuálnej práce s vybranými žiakmi prostredníctvom školského špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga, logopéda, školského psychológa s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie postihnutia, narušenia.

Kompletný obsah a špecifiká vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením sa nachádzajú v nasledujúcich vzdelávacích programoch¹⁰:

- Vzdelávací program pre žiakov so sluchovým postihnutím;
- Vzdelávací program pre žiakov so zrakovým postihnutím;
- Vzdelávací program pre žiakov s telesným postihnutím;

---

¹⁰ Vzdelávacie programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sú zverejnené na webovom sídle Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Štátneho pedagogického ústavu.

- Vzdelávací program pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou;
- Vzdelávací program pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami;
- Vzdelávací program pre žiakov chorých a zdravotne oslabených;
- Vzdelávací program pre žiakov hluchoslepých;
- Vzdelávací program pre žiakov s vývinovými poruchami učenia;
- Vzdelávací program pre žiakov s poruchami aktivity a pozornosti;
- Vzdelávací program pre žiakov s viacnásobným postihnutím;
- Vzdelávací program pre žiakov s poruchami správania;
- Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím.

7.2 Výchova a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Sociálne znevýhodnené (znevýhodňujúce) prostredie (ďalej aj „SZP“) definujeme ako „prostredie, ktoré vzhľadom na sociálne (jazykové, kultúrne) podmienky neposkytuje dostatok primeraných podnetov pre kognitívny rozvoj dieťaťa a nepodporuje jeho efektívnu socializáciu a osobnostný rozvoj“.

Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP je znížiť alebo odstrániť potenciálne hendikepy, ktoré vyplývajú z tohto znevýhodnenia tak, aby sa vytvorili podmienky pre efektívne vzdelávanie a zabezpečil sa ich rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelaniu.

Možnosti kompenzácie znevýhodňujúceho prostredia v škole:

- prispôsobenie metód a postupov pri vzdelávaní tak, aby sa eliminovali a kompenzovali obmedzenia žiaka spôsobené znevýhodňujúcim prostredím, využívanie individuálneho prístupu;
- včasné riešenie vzdelávacích problémov, využívanie pomoci asistenta učiteľa a iné dostupné možnosti pomoci odborníkov;
- motivovanie a vytváranie podmienok pre žiakov zo SZP a ich rodičov pre pravidelnú dochádzku na vyučovanie;
- príprava aktivít, v ktorých môžu žiaci prejsť a uplatniť svoje schopnosti;
- nižší počet žiakov triede.

Vzdelávanie žiakov zo SZP sa uskutočňuje v bežných triedach (spoločne s ostatnými žiakmi triedy). V prípade potreby škola môže využiť individuálny vzdelávací program pre konkrétneho žiaka (vypracovaný na jeden, viacero alebo aj všetky predmety). Tento program vypracúva triedny učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, asistentom učiteľa, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby.

7.3 Výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním

Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov s nadaním je dosiahnuť optimálny rozvoj ich nadania a pripraviť ich na tvorivé využitie tohto nadania v prospech spoločnosti. Okrem rozvoja

výkonových charakteristík nadania je potrebné venovať rovnakú pozornosť aj osobnostnému rozvoju nadaných žiakov, najmä v oblasti ich emocionality a sociálnych vzťahov.

Výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním sa uskutočňuje v:

- 1) základných školách so zameraním na rozvoj všeobecného intelektového nadania, resp. osemročných gymnáziách so zameraním na rozvoj všeobecného intelektového nadania;
- 2) športových školách;
- 3) ostatných školách v:
  - a) triedach so zameraním na rozvoj všeobecného intelektového nadania;
  - b) triedach s rozšíreným vyučovaním prírodovedných, spoločenskovedných alebo esteticko-výchovných predmetov;
  - c) športových triedach;
  - d) triedach základných škôl alebo osemročných gymnázií spolu s ostatnými žiakmi školy (školská integrácia).

Žiaci tried podľa ods. 3 písm. a) a b) môžu časť vyučovania absolvovať mimo týchto tried spolu s ostatnými žiakmi školy. Žiaci s nadaním vzdelávaní v triedach podľa ods. 3 písm. d) postupujú podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu. Pre nadaného žiaka, ktorý je vzdelávaný v bežnej triede základnej školy alebo osemročného gymnázia (integrované vzdelávanie) treba vypracovať individuálny vzdelávací program.¹¹ Ak je v triede integrovaná skupina nadaných žiakov s rovnakým druhom nadania, môžu byť individuálne vzdelávacie programy všetkých týchto žiakov rovnaké.

Podmienkou zaradenia žiaka do športovej školy alebo triedy je úspešné absolvovanie talentových skúšok, nie vyjadrenie zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Žiak bez tohto vyjadrenia nie je pokladaný za žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Triedy s rozšíreným vyučovaním niektorých predmetov možno zriaďovať aj pre tých nadaných žiakov, ktorí neboli diagnostikovaní ako žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ale vybraní na základe kritérií určených riaditeľom školy. Za triedy pre žiakov s nadaním sú pokladané iba tie triedy, ktorých žiaci boli ako nadaní diagnostikovaní centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania postupujú nadaní žiaci, ktorí majú okrem nadania špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce zo zdravotného znevýhodnenia alebo sociálne znevýhodneného prostredia, podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý má okrem rozvoja nadania zabezpečiť aj kompenzáciu obmedzení žiaka. Pri jeho príprave spolupracuje triedny učiteľ s príslušným odborným zamestnancom zariadenia výchovného poradenstva a prevencie. Ak je nadaný žiak súčasne žiakom so zdravotným znevýhodnením, môže byť do jeho vzdelávania zapojený aj asistent učiteľa.

---

¹¹ Pri tvorbe individuálnych vzdelávacích programov pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním vychádzať zo vzdelávacích programov pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, zverejnených na webovom sídle Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie.

Vo všetkých organizačných formách vzdelávania je potrebné vytvárať žiakom s nadaním špecifické podmienky pre úspešné rozvíjanie ich nadania a optimalizáciu vývinu ich osobnosti, najmä:

- špecifikovať v školskom vzdelávacom programe, resp. v individuálnom vzdelávacom programe ciele vzdelávania s ohľadom na druh a stupeň rozvíjaného nadania a na potrebu všestranného osobnostného rozvoja nadaných žiakov;
- zabezpečiť vzdelávanie nadaných žiakov materiálne, metodicky i personálne;
- spolupracovať so psychológom, v prípade umelecky nadaných žiakov s odborným pedagógom konkrétnej umeleckej disciplíny a športovo nadaných žiakov so športovým trénerom;
- akceptovať nadaných žiakov a rešpektovať špecifiká ich osobností a správania;
- dbať na všestranný rozvoj osobnosti nadaných žiakov, a to v oblasti pohybovej, kognitívnej, motivačnej, vôľovej, emocionálnej, sociálnej i v oblasti manuálnych zručností;
- zamestnávať žiakov zmysluplne, zadávať im stimulujúce úlohy a využívať pedagogické postupy zamerané na rozvoj samostatnosti a tvorivosti žiakov, napr. projektové vyučovanie;
- umožniť žiakom vzdelávanie pod vedením tútora alebo vzdelávanie v konkrétnom predmete pod vedením učiteľa školy vyššieho stupňa;
- akceptovať vlastné postupy žiakov, ktoré vedú k žiaducim výsledkom, aj keď sa líšia od bežne používaných;
- viesť žiakov k realistickému hodnoteniu vlastných schopností i výsledkov svojej práce;
- viesť žiakov k vzájomnej spolupráci.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Formy organizácie výchovy a vzdelávania v rámci primárneho vzdelávania upravuje platná legislatíva [§ 54 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov]. Základné školy sa členia na typy: základnú školu so všetkými ročníkmi (plnoorganizovanú základnú škola), základnú školu, ktorá nemá všetky ročníky (neplnoorganizovanú základnú škola). Základná škola má spravidla deväť ročníkov s možnosťou zriadenia nultého ročníka. Člení sa na prvý a druhý stupeň, v ktorých sa vzdelávanie realizuje samostatnými na seba nadväzujúcimi vzdelávacími programami. Primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy tvorí spravidla prvý až štvrtý ročník základnej školy.

9 Povinné personálne zabezpečenie

Efektívna realizácia ŠVP je podmienená potrebným personálnym zabezpečením podľa nasledujúceho rámca, pričom sa musí vychádzať z požiadaviek formulovaných v platnej legislatíve.

Vedúci pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti, vykonali prvú atestáciu, spĺňajú podmienku dĺžky výkonu pedagogickej činnosti, ukončili funkčné vzdelávanie (najneskôr do troch rokov od ustanovenia do kariérovej pozície);
- sú odborne pripravení na riadenie pracovnej skupiny a osvojené manažérske zručnosti uplatňujú pri riadení pracovného kolektívu;
- podporujú a vytvárajú podmienky pre odborný rast a ďalšie vzdelávanie svojich zamestnancov;
- zabezpečujú podmienky pre dobrú klímu v oblasti personálnych vzťahov – vo vzťahu k žiakom, v rámci pedagogického zboru a vo vzťahu k rodičom a širšej komunite.

Pedagogickí zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti a kvalifikačné požiadavky stanovené platnou legislatívou;
- pre realizáciu športovej prípravy v príslušnom športovom odvetví je potrebná trénerská kvalifikácia;
- preukazujú profesijné kompetencie pri práci so žiakmi a s rodičmi;
- uplatňujú zásady tímovej práce, kooperatívneho a konštruktívneho riešenia problémov.

Odborní zamestnanci

- spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon odbornej činnosti a kvalifikačné požiadavky stanovené platnou legislatívou pri poskytovaní psychologickej, logopedickej, špeciálnopedagogickej, liečbopedagogickej starostlivosti alebo výchovného a sociálneho poradenstva a prevencie.

10 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie

Dôležitou podmienkou pri realizácii štátneho vzdelávacieho programu je primerané priestorové vybavenie školy a materiáľno-technické vybavenie učebných priestorov. V škole sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v triedach, odborných učebniach a ďalších zariadeniach školy zriadených podľa platnej legislatívy.

10.1 Priestorové vybavenie

a) pre manažment školy

- kancelárie riaditeľa a zástupcov riaditeľa školy;
- kancelária pre ekonomický úsek;

b) pre pedagogických zamestnancov školy

- zborovňa;
- kabinety pre učiteľov (priestor pre prípravnú prácu učiteľov a odkladanie pomôcok);

- c) pre zamestnancov poskytujúcich odborné služby a pomoc pedagógom**
- kancelárie pre prácu personálu poskytujúceho odborné služby a pomoc pedagógom alebo žiakom;
- d) pre nepedagogických zamestnancov školy**
- kancelárie pre sekretariát a nepedagogických zamestnancov;
- e) hygienické priestory**
- sociálne zariadenia pre žiakov a zamestnancov;
  - šatne alebo iné priestory na odkladanie odevov a prezúvanie obuvi;
- f) odkladacie a úložné priestory**
- pre učebné pomôcky;
  - didaktickú techniku;
  - skladové priestory;
  - archív;
- g) informačno-komunikačné priestory**
- knižnica alebo priestor pre knižnicu vybavený knižničným fondom, IKT zariadením a pripojením na internet;
- h) učebné priestory (interné/externé)**
- učebne;
  - odborné učebne;
  - telocvičňa;
  - školské ihrisko;
- i) spoločné priestory**
- školská budova;
  - školská jedáleň alebo výdajná školská jedáleň;
  - školský dvor;
  - priestory pre školský klub detí;
  - priestor pre riešenie zdravotných problémov.

10.2 Povinné učebné priestory škôl a ich vybavenie ¹²

Tab. 2 Učebné priestory

P.č.	Názov učebného priestoru
1.	Učebňa
2.	Telocvičňa
3.	Multimediálna učebňa

---

¹² Uvedené učebné priestory a ich vybavenie je povinné pre novovzniknuté základné školy. Ostatné školy doplnia povinné učebné priestory a ich vybavenie počas trojročného prechodného obdobia.

Tab. 3 Základné vybavenie učebne

Učebňa			
	Názov vybavenia	Počet na	
		učiteľa	triedu/ skupinu
	stôl	1	
	stolička	1	podľa počtu žiakov
	školské lavice	-	podľa počtu žiakov
	skriňa	-	1
	didaktické pomôcky (podľa predmetov)	-	podľa potreby
	nástenka	-	1
	školská tabuľa	-	1
	magnetická tabuľa	-	1
	zdroj napätia a prúdu	-	1
	USB kľúč, externý disk	1	-
	PC/notebook	-	podľa potreby
	Wi-Fi router	-	1
	interaktívna tabuľa	-	1
	dataprojektor	-	1
	audio prehrávač	-	1

Tab. 4 Vybavenie telocvične

Telocvična			
	Názov vybavenia	Počet na	
		učiteľa	triedu/ skupinu
	rebrina	-	8
	tyč na šplhanie	-	2
	lano na šplhanie	-	2
	lavička	-	6
	karimatka/podložka na cvičenie	1	15
	švihadlo	1	15
	švédska debna	-	2
	žinenka	-	8
	koza	-	1
	mostík	-	1
	lopty	-	podľa potreby
	kriketová, tenisová loptička	-	podľa potreby
	fitlopty	-	podľa potreby
	futbalová/hádzanárska brána	-	2
	basketbalové koše ¹³	-	2
	stopky	-	1
	meracie pásmo	-	1
	CD (DVD) prehrávač s reproduktormi	-	1
	didaktické pomôcky (obrazový materiál, videozáznamy, dataprojektor, počítač, netradičné náčinie a i.)	-	podľa potreby
	skrinka pre audiovizuálnu techniku	-	1

¹³ fixné alebo prenosné

Tab. 5 Vybavenie multimedialnej učebne

Multimedialna učebňa			
	Názov vybavenia	Počet na	
		učiteľa	triedu/ skupinu
	stôl	1	-
	stolička	1	17
	školské lavice	-	17
	skriňa	-	1
	interaktívna tabuľa	-	1
	didaktické pomôcky	-	podľa potreby
	zdroj napätia a prúdu	-	1
	nástenka	-	1
	dataprojektor	-	1
	PC/Notebook	1	17
	reproduktory, slúchadlá	1	17
	ozvučenie, Hi-Fi technika	-	1
	multifunkčné zariadenie	-	1
	USB kľúč/externý disk	1	-
	digitálny fotoaparát/kamera	-	1
	prístup na internet	-	18
	Wi-Fi router	-	1

Konkretizácia odporúčaného vybavenia učebných priestorov, ktorá obsahuje odporúčané vybavenie učebne výtvarnej výchovy, prvouky, prírodovedy a vlastivedy sa nachádza v prílohe.

11 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia

Nevyhnutnosťou pre realizáciu ŠVP je zabezpečenie vhodnej štruktúry pracovného režimu a odpočinku žiakov a učiteľov, vhodného režimu vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia, zdravého prostredia učebni a ostatných priestorov školy podľa platných noriem (svetlo, teplo, hlučnosť, čistota, vetranie, hygienické vybavenie priestorov, primeraná veľkosť sedacieho a pracovného nábytku atď.).

Organizácia výletov, exkurzií, školy v prírode a výcvikov (plaveckého výcviku, lyžiarskeho a snoubordingového výcviku), ako aj organizácia iných súčastí výchovno-vzdelávacej činnosti školy sa riadi platnou legislatívou (Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení vyhlášky č. 224/2011 Z. z.), dôležitou podmienkou je informovaný súhlas zákonného zástupcu žiaka.

12 Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program (ďalej aj „ŠkVP“) je základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie na danej škole. Musí byť vypracovaný v súlade s platnou legislatívou a príslušným štátnym vzdelávacím programom. Uvádza víziu, ciele, poslanie a zameranie konkrétnej školy s ohľadom na potreby žiakov. Reflektuje tiež možnosti obce a regiónu. Konkretizuje obsah vzdelávania ako profiláciu školy v učebnom pláne s využitím voliteľných (disponibilných) hodín¹⁴. V prípade, že škola má triedy s rôznym zameraním, môže mať aj viacero školských učebných plánov. Školským vzdelávacím programom môže byť aj medzinárodný program, ktorý sa uskutočňuje po písomnom súhlase Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky alebo schválený experimentálne overený inovačný program.

Na vypracovaní ŠkVP by sa mali podieľať všetci pedagogickí zamestnanci školy. Školský vzdelávací program vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a rade školy a zverejní ho na verejne prístupnom mieste.

Pri tvorbe ŠkVP škola vychádza zo vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov v ŠVP, pričom využíva nasledujúce možnosti podľa svojich konkrétnych potrieb:

- Platné vzdelávacie štandardy pre príslušné vyučovacie predmety škole môžu slúžiť ako učebné osnovy povinných vyučovacích predmetov, ktorých časovú dotáciu v učebnom pláne ponechá alebo navýši bez rozšírenia obsahu.
- Učebné osnovy sa musia vypracovať k rozširujúcemu obsahu učiva z povinných vyučovacích predmetov ŠVP a k novovytvoreným predmetom v učebnom pláne.

Štátny vzdelávací program vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. 2. 2015 pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0 pre základné školy s platnosťou od 1. 9. 2015.

---

¹⁴ Škola musí využiť všetky voliteľné (disponibilné) hodiny.